

รายงานการเข้าร่วมโครงการเอพีโอ

17-AG-34-GE-WSP-A

Workshop on Revitalization of Rural Communities through Productivity Improvement Initiatives

ระหว่างวันที่ 21-25 August 2017 (five days)

ณ Jakarta ประเทศ Indonesia

จัดทำโดย นางสาวสุจารีย์ พิชชา

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

วันที่ 16 ตุลาคม 2560

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของโครงการ

1.1 รหัสโครงการ 17-AG-34-GE-WSP-A

ชื่อโครงการ Workshop on Revitalization of Rural Communities through Productivity Improvement Initiatives

1.2 ระยะเวลา 21-25 August 2017 (5 วัน)

1.3 สถานที่จัด Jakarta, Indonesia

1.4 ชื่อเจ้าหน้าที่เอพีโอประจำโครงการ Ms. Jisoo YUN

1.5 จำนวนและรายชื่อวิทยากรบรรยาย

วิทยากรบรรยายจำนวน 6 ท่าน ประกอบด้วย

1. Dr. Jung KiWhan, President, Korea Institute for Rural Development (KIRD), ROK

2. Mr. Anwar Sanusi, Secretary General, MVDDRT, Republic of Indonesia

3. Dr. Shoichi Ito, Professor, Int'l food policy economist, Faculty of Agriculture, Kyushu University, Japan

4. Dr. Cecep Effendi, Expert Assistant of the Secretary General of MVDDRT, Republic of Indonesia

5. Dr. William Van Caenegem, Professor, Faculty of Law, Bond University, Australia

6. Ms. Jisoo YUN, APO

1.6 จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการและประเทศที่เข้าร่วมโครงการ

ผู้เข้าร่วมโครงการจำนวน 17 ราย 11 ประเทศ ได้แก่ Cambodia , Republic of China , Fiji , India , Lao PDR , Malaysia , Pakistan , Philippines, Sri Lanka , Thailand and Vietnam .

ส่วนที่ 2 เนื้อหา/องค์ความรู้จากการเข้าร่วมโครงการ

(ต้องมีความยาวเพียงพอกับเนื้อหาสาระ องค์ความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับ โดยเฉพาะใจความสำคัญจากการบรรยาย เอกสารประกอบการบรรยาย และการศึกษาดูงาน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่องค์ความรู้และประสบการณ์ให้กับ

ผู้สนใจ โดยจะนำเสนอผ่านการจัดพิมพ์ในวารสาร APO Digest และ/หรือเว็บไซต์ของสถาบัน การเผยแพร่นี้จะเผยแพร่เพียงรายงานอย่างเดียวไม่รวมไฟล์เอกสารประกอบการบรรยาย การศึกษาดูงาน และกิจกรรมกลุ่ม)

2.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ ได้แก่

- 1) เพื่อทบทวนแนวทางเพิ่มผลผลิตการผลิตทั้งภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรในชุมชนบทอย่างยั่งยืน
- 2) เพื่อตรวจสอบนโยบายแนวทางการเพิ่มผลผลิตการผลิตสำหรับการฟื้นฟูชุมชนชนบทในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก
- 3) เพื่อแลกเปลี่ยนรูปแบบการฟื้นฟูชุมชนชนบทที่ประสบความสำเร็จ นำไปสู่การส่งเสริมการพัฒนาสังคมและมนุษย์อย่างยั่งยืน และ
- 4) เพื่อพัฒนาการจัดทำแผนปฏิบัติการเชิงกลยุทธ์ สำหรับฟื้นฟูและพัฒนาชุมชนชนบทอย่างยั่งยืนแบบมีส่วนร่วมของระดับองค์กรและระดับประเทศ

2.2 เนื้อหา/องค์ความรู้ที่ได้จากการฟังบรรยาย พร้อมแสดงความคิดเห็นหรือยกตัวอย่างประเด็นที่สามารถนำมาปรับใช้ในองค์กรหรือประเทศไทย (จำแนกตามหัวข้อและระบุชื่อวิทยากรบรรยาย)

1) Development of community-based enterprises for promoting rural development: experience of Indonesia. โดย Mr. Anwar Sanusi, Secretary General, MVDDRT, Republic of Indonesia

การพัฒนาชุมชนในชนบทของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย แผนการพัฒนาชุมชนในชนบทของประเทศอินโดนีเซีย เริ่มตั้งแต่ปี 1979 โดยระยะแรกเน้นการ สร้างโครงสร้างพื้นฐาน ลดความยากจน และการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ซึ่งในปี 2015 ได้มีการจัดตั้งกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน โดยมีแหล่งงบประมาณลักษณะ Top-down จากรัฐบาลกลาง ประเด็นสำคัญของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้าน เนื่องจากมีเศรษฐกิจขนาดเล็ก มีข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งทุน อำนาจต่อรองต่ำ มีการใช้เทคโนโลยีสำหรับการผลิตค่อนข้างน้อย รวมทั้งเกษตรกรยังคุ้นชินกับวิธีการผลิตแบบดั้งเดิม รัฐบาลจึงดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจหมู่บ้านภายใต้ชื่อ “BUM DESA” วัตถุประสงค์เพื่อจัดหาเงินทุน เพิ่มศักยภาพในการผลิต และขยายการเข้าสู่ตลาด ดำเนินการในลักษณะของหน่วยให้บริการและให้คำปรึกษาด้านการค้า ซึ่งผลการติดตามการดำเนินงานของกองทุนในปี 2016 พบว่าร้อยละ 80 ของงบประมาณ ถูกนำไปใช้เพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน รองลงมาคือการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน อย่างไรก็ตาม การขยายตลาดให้กับชุมชนยังเป็นเรื่องที่ยังดำเนินการได้ยาก เนื่องจากไม่สามารถแข่งขันกับตลาดสมัยใหม่ได้

ข้อคิดเห็น การพัฒนาชุมชนโดยเฉพาะด้านโครงสร้างพื้นฐาน จำเป็นจะต้องได้รับการช่วยเหลือด้านงบประมาณของภาครัฐ เช่นเดียวกับประเทศไทย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน จัดว่าเป็นการฐานสำคัญของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของชุมชนในระยะต่อไป

2) Emerging trends and issues in rural community development. โดย Dr.Jung KiWhan, President, Korea Institute for Rural Development (KIRD), ROK

ประเด็นของการพัฒนาชุมชนในชนบท หลักการของการพัฒนาชุมชนในชนบท ความแตกต่างระหว่างคำว่าพื้นที่ชนบท(Rural Area) กับชุมชนในชนบท (Rural Community) พื้นที่ชนบทไม่มีขอบเขตที่ชัดเจน ประชาชนไม่มีการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมดูแล ต่างจากชุมชนในชนบท ดังนั้น พื้นที่ชนบทจึงหมายถึงหมู่บ้านในชนบท ซึ่งในสังคม

เกษตรกรรมหมู่บ้านเป็นศูนย์กลางสถานที่ที่ชาวบ้านดำรงชีวิตอยู่ การพัฒนาชนบทเริ่มที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งทางสังคมซึ่งเกิดขึ้นระหว่างเขตเมืองกับเขตชนบท

เหตุผลที่ต้องพัฒนาชนบท เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตและการกระจายของภาคเกษตรและไม่ใช้ภาคเกษตร และเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท โดยการเปรียบเทียบกับชุมชนเมืองด้านรายได้ การมีงานทำ การศึกษา สุขภาพ และสวัสดิการทางสังคม การพัฒนาชนบทในสังคมสมัยใหม่ การพัฒนาชนบทเป็นประเด็นสำคัญของนโยบายประเทศ เพื่อรักษาเสถียรภาพทางสังคมและการเมือง รวมทั้งการชนะความยากจน และหลุดพ้นจากการเป็นประเทศด้อยพัฒนา ประเด็นการพัฒนาชนบทจะมีความแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มประเทศ กล่าวคือ ด้านการเกษตร ประเทศด้อยพัฒนาให้ความสำคัญเรื่องความมั่นคงด้านอาหาร ประเทศกำลังพัฒนานั้นเรื่องการผลิต การกระจาย และการสร้างรายได้ ส่วนประเทศที่พัฒนาแล้วให้ความสำคัญเรื่อง ความปลอดภัยด้านอาหาร และการกระจายสำหรับด้านการพัฒนาชนบท ประเทศด้อยพัฒนาให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาการเกษตรและลดความยากจน ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนานั้นการลดช่องว่างระหว่างเขตเมืองกับเขตชนบท ส่วนประเทศที่พัฒนาแล้วให้ความสำคัญเรื่องการสร้างเชื่อมั่นระหว่างเขตเมืองกับเขตชนบท ด้านรายได้ การมีงานทำ การศึกษา สุขภาพ และสวัสดิการทางสังคม

แนวทางการพัฒนาประกอบด้วย 3 ลักษณะคือ Top-down Approach Bottom-up Approach และการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม โดยวิธีการแบบ Top-down เป็นการพัฒนาที่มาจากนอกชุมชน โดยเฉพาะจากภาครัฐ เป็นการวางแผนตามความต้องการของรัฐ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาล โดยมีคู่มือหรือแนวทางในการแปลงแผนสู่การปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม แนวทางพัฒนาแบบ Top-down จะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อทรัพยากรโครงการมีจำนวนน้อย และภาคเอกชนยังไม่เข้มแข็ง แต่เมื่อมีการขยายขนาดโครงการ อาจทำให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพได้ ซึ่งควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความยั่งยืนและสร้างความเป็นเจ้าของโครงการ สำหรับแนวทาง Bottom-up เป็นการนำเสนอโดยชุมชนหรือ NGOs อาจจะไม่มีประสิทธิภาพ ณ จุดเริ่มต้นโครงการ ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาเพื่อบรรลุผลลัพธ์ อย่างไรก็ตาม แนวทางนี้จะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อ มีการกำหนดเงื่อนไขเบื้องต้นเกี่ยวกับความพยายามบรรลุในด้านเศรษฐกิจ การมีภาวะผู้นำ ความเข้มแข็งของชุมชน โครงสร้างทางสังคม รวมทั้งวัฒนธรรมความร่วมมือกันและการพึ่งพาตนเอง สำหรับแนวทางการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม เป็นทางเลือกของการพัฒนาในการบรรลุตามแนวทาง Top-down โดยการสร้างกิจกรรมการพัฒนา บนพื้นฐานความร่วมมือของประชาชนในการกำหนดความต้องการ การวางแผน และการนำไปสู่การปฏิบัติ

ข้อคิดเห็น แนวทางการพัฒนาประเทศของประเทศไทยประกอบด้วย 3 แนวทางคือ Top-down Approach Bottom-up Approach และการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม เช่นเดียวกัน แต่การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม จัดว่าเป็นแนวทางที่ช่วยส่งเสริมให้แนวทางการพัฒนาแบบ Top-down บรรลุตามเป้าหมายมากขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาการเกษตรในยุคปัจจุบัน ซึ่งกำลังก้าวเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 จำเป็นต้องอาศัยนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งการส่งเสริมและการสนับสนุนจากภาครัฐ เป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อน

3) Enhancing labor productivity of rural workforce through collective actions: lessons learned from Saemaul Undong in Korea. โดย Dr. Jung KiWhan, President, Korea Institute for Rural Development (KIRD), ROK

การเพิ่มผลิตภาพของแรงงานในประเทศเกาหลี กรณีศึกษา Saemaul Undong (SMU) ในทศวรรษ 1950s-1960s ประเทศเกาหลีอยู่ในช่วงฟื้นฟูประเทศหลังจากเกิดสงคราม รัฐบาลได้จัดทำแผนพัฒนาประเทศระยะ 5 ปี ตั้งแต่ปี 1962-1990 โดยมุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานผลิตเพื่อการส่งออก ในปี 1996 เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม

ประเทศ OECD ซึ่งภายในระยะเวลา 50 ปี ประเทศเกาหลีสามารถเปลี่ยนผ่านจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม และพัฒนาสู่สังคมข้อมูลข่าวสาร

ในช่วงทศวรรษที่ 1970s รัฐบาลได้ใช้กลยุทธ์การพัฒนาหมู่บ้าน Saemual Undong เพื่อสร้างรายได้ โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งแวดล้อม และการสร้างชุมชนในวิถีการพึ่งพาตนเองและความร่วมมือกัน โดยมีกลยุทธ์ดังนี้ การพัฒนาชุมชน การเริ่มพัฒนาในแนวทาง Bottom-up การบูรณาการแนวทางการพัฒนา รวมทั้งแนวทางการพัฒนาที่ครอบคลุมทุกด้าน ผลการประเมินกลยุทธ์ดังกล่าวพบว่า เกิดการพัฒนาด้านรายได้ โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งแวดล้อม สร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ตลอดจนความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างรัฐบาลกลางและประชาชน นอกจากนี้ได้ดำเนินกิจกรรมโดยกลุ่มคนที่มีเป้าหมายร่วมกัน เพื่อยกระดับห่วงโซ่คุณค่าของการผลิตสินค้าเกษตร จากวิถีดั้งเดิมขั้นตอนเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรเป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการ/ผู้ค้า เกษตรกรเป็นเพียงผู้ผลิต แต่การรวมตัวเป็นกลุ่มเกษตรกรสามารถจัดการได้ตลอดห่วงโซ่คุณค่าสินค้าเกษตร สินค้าถูกส่งถึงผู้บริโภคในเมืองโดยตรง นอกจากนี้ มีการจัดการที่เป็นระบบมากขึ้น ทั้งด้านการจ่ายเงินให้แก่เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรโดยการโอนเข้าบัญชีธนาคารโดยตรง

4) Land consolidation activity in Japan: the policy and strategy for the future. โดย Dr. Shoichi Ito, Professor, Int'l food policy economist, Faculty of Agriculture, Kyushu University, Japan

การรวมที่ดินในประเทศญี่ปุ่น : นโยบายและกลยุทธ์สำหรับอนาคต จากที่การเกษตรของประเทศญี่ปุ่นเผชิญกับปัญหาฟาร์มขนาดเล็ก มีต้นทุนสูง แรงงานผู้สูงอายุ (ปัจจุบันแรงงานเกษตรที่มีอายุเกิน 65 ปี ประมาณร้อยละ 65 ของแรงงานเกษตรทั้งหมด) ขีดความสามารถในการผลิตเพื่อการส่งออกอยู่ระดับต่ำ คราวเรือนเกษตรมีรายได้ต่ำ ยังคงพึ่งพาการสนับสนุนจากภาครัฐ สำหรับเหตุผลความล้มเหลวของการปลูกข้าวในประเทศญี่ปุ่น คือ สหกรณ์การเกษตรรักษาฟาร์มขนาดเล็กที่มีจำนวนมากไว้ เนื่องจากเป็นพลังในการซื้อปัจจัยการผลิตและพลังด้านการเมือง ผลผลิตข้าวเป็นสินค้าหลักของประเทศญี่ปุ่นแต่มีการบริโภคภายในประเทศน้อย นอกจากนี้ ขณะที่ผลผลิตข้าวสูงขึ้นทำให้ต้นทุนการผลิตที่สูงตามไปด้วย และเกษตรกรไม่สนใจที่จะผลิตข้าวเพื่อการส่งออก

แนวทางหนึ่งในการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืนของประเทศญี่ปุ่น โดยดำเนินกิจกรรมการจ่ายตรงให้กับเกษตรกร เพื่อสนับสนุนการสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรและพัฒนาธุรกิจ ซึ่งผลดำเนินการในปี 2011 พบว่าฟาร์มขนาด 0.5-2 ha รายได้ยังไม่ครอบคลุมค่าแรงงานในครัวเรือนหรือค่าใช้จ่ายดำเนินธุรกิจ (ประกอบด้วยค่าวัสดุ ค่าดอกเบี้ย ค่าเช่าที่ดิน และค่าจ้างแรงงานในการผลิต) ฟาร์มขนาด 2-3 ha รายได้ครอบคลุมค่าใช้จ่ายดำเนินธุรกิจแต่ยังไม่ครอบคลุมค่าแรงงานในครัวเรือน และฟาร์มขนาด 3 -5 ha รวมทั้งมากกว่า 5 ha มีรายได้ครอบคลุมค่าใช้จ่ายดำเนินธุรกิจและค่าแรงงานในครัวเรือน การผลิตและการบริโภคข้าวของประเทศญี่ปุ่นในช่วง 5 ทศวรรษที่ผ่านมา อัตราการบริโภคข้าวต่อคนยังคงลดลงประมาณ 1% ต่อปี โดยในปี 1960 อยู่ที่ระดับ 126 กก./คน/ปี ในปี 2015 เหลือ 60 กก./คน/ปี โครงการลดพื้นที่ปลูกข้าวในประเทศญี่ปุ่นเริ่มในปี 1970 โดยวิธีจ่ายเงินชดเชยให้เกษตรกรตามชนิดสินค้าทางเลือกทดแทนข้าว ประกอบด้วยข้าวบาร์เลย์ ถั่วเหลือง มันฝรั่ง เป็นต้น โดยมีเงื่อนไขการสนับสนุน เกษตรกรที่ผ่านการรับรองแล้วจะต้องมีขนาดการถือครองที่ดิน 4 ha และมีการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มเกษตรกรซึ่งควรมีพื้นที่รวม 20 ha แม้ว่า เกษตรกรจะมีอิสระในการปลูกข้าวตั้งแต่ปี 1995 ก็ตาม และโครงการลดการปลูกข้าวจะสิ้นสุดในปี 2018 แต่ในปัจจุบันรัฐบาลยังดำเนินการในลักษณะการกึ่งบังคับ สำหรับการถอดบทเรียนโครงการลดพื้นที่ปลูกข้าว พบว่าความไม่มีประสิทธิภาพในการปลูกข้าวยังคงมีอยู่ เนื่องจากเกษตรกรเป็นรายย่อย ยังขาดการใช้เครื่องจักรกลเนื่องจากค่าจ้างแรงงานยังสูง รวมทั้ง ทำให้ภาคเกษตรในภาพรวมไม่มีประสิทธิภาพด้วย

ข้อคิดเห็น การช่วยเหลือเกษตรกรโดยวิธีการจ่ายเงินตรงให้แก่เกษตรกร เพื่อช่วยเหลือค่าใช้จ่ายการผลิตบางส่วน หรือการจ่ายเงินชดเชยให้เกษตรกรที่ลดพื้นที่ปลูกข้าวมาปลูกสินค้าอื่นทดแทน เป็นวิธีการที่ดี แต่ดำเนินการ

ได้ในกรณีที่รัฐบาลมีงบประมาณมากพอที่จะอุดหนุน สำหรับประเทศไทย วิธีการที่จะช่วยให้เกษตรกรสามารถลดค่าใช้จ่ายในการผลิตได้ คือ การให้ความรู้ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยการลดต้นทุนการผลิต และการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น จะช่วยให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

5) Geographical Indications (GI) : a tool to revitalize rural community and economy. โดย Dr. William Van Caenegem, Professor, Faculty of Law, Bond University, Australia

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GIs) เป็นเครื่องมือในการพัฒนาชนบทที่มีศักยภาพ โดยกระตุ้นให้เกษตรกรมีความร่วมมือที่จะผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มคุณภาพดี และช่วยให้ผู้บริโภคตัดสินใจในการซื้อสินค้า GIs มีความแตกต่างของรูปแบบกฎระเบียบ การขึ้นทะเบียน GIs เพื่อแสดงว่าไม่ใช่ทรัพย์สินของผู้ใดผู้หนึ่ง แต่เป็นทรัพย์สินของส่วนร่วม GIs ควรจะสะท้อนถึงแหล่งกำเนิดของความเป็นธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยเป็นชื่อของสถานที่ที่เป็นจริง ซึ่งระบบการขึ้นทะเบียน GIs จำเป็นที่จะต้องมีการวิเคราะห์ที่ถูกต้องและการระบุที่มีความเข้มงวด สำหรับเหตุผลในการขึ้นทะเบียน GIs เนื่องจากสินค้ามีกระบวนการผลิตที่มีความซับซ้อนตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้นผลิตจนถึงการจัดเก็บสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ ผู้ผลิตต้องการที่จะอนุรักษ์วิธีการผลิตดั้งเดิมเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการสืบทอดวัฒนธรรมและประเพณีของแหล่งผลิตสินค้านั้นๆ

2.3 เนื้อหา/องค์ความรู้ที่ได้จากกรณีศึกษาของประเทศสมาชิก (Country Paper) (ถ้ามี) พร้อมแสดงความคิดเห็นหรือยกตัวอย่างประเด็นเชิงเปรียบเทียบกับบริบทประเทศไทยและ/หรือประเด็นที่สามารถนำมาปรับใช้ในองค์กรหรือประเทศไทย (จำแนกตามรายชื่อประเทศ)

1) Sri Lanka e-agriculture strategy ประเทศศรีลังกาได้กำหนด road map ในการบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนผ่านภาคเกษตร เพื่อสร้างความมั่งคั่งของประเทศ โดยความร่วมมือขององค์กร FAO สำหรับการให้บริการ e – agriculture โดยมีรูปแบบที่หลากหลาย เช่น

- Call Center (1920) สำหรับการให้คำแนะนำด้านการเกษตร ซึ่งมีการเชื่อมโยงทุกพื้นที่ เกษตรกรสามารถติดต่อเจ้าหน้าที่เกษตรได้โดยตรง ผ่านการกดหมายเลข 1920 ระบบนี้มีการจัดตั้งเมื่อปี 2004

- e-SMS Service เป็นการผนวกการทำงานร่วมกับระบบ Call Center ซึ่งเกษตรกรสามารถส่งข้อความมายัง Call Center team เพื่อขอคำแนะนำในด้านการเกษตรต่างๆ

- Agricultural Marketing Price Information System (AMIS) ดำเนินการโดย Hector Kobbakaduwa Agrarian Research and Training Institute. (HARTI) ภายใต้การสนับสนุนของ USAID เจ้าหน้าที่สถาบันจะดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้านการตลาดเช่น ราคาของผู้ผลิต ราคาขายส่ง และราคาขายปลีกของสินค้าเกษตรจากทั่วประเทศ โดยมีการประมวลผลและตรวจสอบความถูกต้องเป็นประจำทุกวัน การให้บริการ (Interactive Voice Response) หรือ IVR ลูกค้านำสามารถกดหมายเลข 6666 เพื่อติดต่อเจ้าหน้าที่เพื่อขอรับบริการข้อมูลสารสนเทศการเกษตร การเผยแพร่ข้อมูลมี 2 รูปแบบคือ Weekly Food Commodities Bulletins (FCB) เผยแพร่ทุกวันศุกร์ประกอบด้วยการวิเคราะห์สถานการณ์การตลาดสินค้าล่วงหน้าและดัชนีราคาที่สำคัญ และ Monthly Food Information Bulletins (FIB) ให้บริการสรุปข้อมูลของดัชนีราคา ดัชนีผลผลิต และสถานการณ์การค้าเกษตรรายเดือน รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลด้านการนำเข้าสินค้าเกษตรจากประเทศต่างๆ อีกด้วย การใช้ประโยชน์จากระบบข้อมูลการตลาดสินค้าเกษตร ทำให้เกษตรกรทำการตัดสินใจขายสินค้าเกษตรและกำหนดระยะเวลาในการเก็บเกี่ยวอย่างระมัดระวังมากขึ้น นอกจากนี้ เกษตรกรสามารถใช้ข้อมูลราคาสินค้าเกษตรเพื่อวางแผนการผลิตในฤดูกาลต่อไป ได้อย่างเหมาะสม

ข้อคิดเห็นจากกรณีศึกษาของประเทศไทย ปัจจุบัน การให้บริการข้อมูลสารสนเทศด้านการตลาดสินค้าเกษตรของประเทศไทย เพื่อพัฒนาสู่ความเป็น Thailand 4.0 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้มีการพัฒนารูปแบบการให้บริการข้อมูลการตลาดสินค้าเกษตรผ่าน Application บนมือถือ หรือ Office of Agricultural Economics's Application : OAE Application ประกอบด้วย OAE Ag-Info ซึ่งเป็นการเผยแพร่ข้อมูลราคาสินค้าเกษตร ณ ไร่นา และสถานการณ์สินค้าเกษตร และ OAE OIC เป็นการเผยแพร่ปฏิทินการผลิตและการออกสู่ตลาดของสินค้าเกษตร อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน มีเกษตรกรบางส่วนที่ยังเข้าไม่ถึงระบบการให้บริการข้อมูลดังกล่าว เนื่องจากเกษตรกรที่มีโทรศัพท์รุ่น Smart Phone จะสามารถดาวน์โหลด Application ดังกล่าวได้ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐอาจจะต้องพิจารณารูปแบบช่องทางในการให้บริการข้อมูลสำหรับเกษตรกรที่ไม่ใช้ Smart Phone เพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรเพื่อการตัดสินใจเป็นเบื้องต้นก่อน แล้วค่อยพัฒนาเข้าสู่ระบบการใช้ Application เช่น การให้บริการข้อมูลผ่านระบบ Call Center หรือระบบ SMS เช่นเดียวกับประเทศศรีลังกา

2) PROGRAM DESA LESTARI ของประเทศมาเลเซีย

วิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศมาเลเซีย จะกลายเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในปี 2020 โดยหัวใจสำคัญของการพัฒนาคือ Government Transform Programme (GTP) ซึ่งให้ความสำคัญเรื่อง กำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา โดยได้เริ่มต้นการดำเนินการตามแผนตั้งแต่ปี 2010 การพัฒนาชนบทที่มุ่งเน้นให้ประชาชนมีสุขภาพดีและมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน คนวัยหนุ่มสาวมีงานทำในท้องถิ่น ลดการอพยพเข้าเมืองหลวง สร้างอาชีพให้คนในชนบท โดยการพัฒนาด้านเศรษฐกิจด้านการเกษตร การท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมผ้าทอ เป็นต้น ผ่านกลไกสร้างความร่วมมือกันระหว่างหมู่บ้าน หรือ PROGRAM DESA LESTARI

PROGRAM DESA LESTARI มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความสามารถของชุมชนในการวางแผนและดำเนินโครงการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ โดยการสร้างอาชีพและสร้างความมั่งคั่งของชุมชนผ่านระบบสหกรณ์ เป็นการดำเนินธุรกิจของชุมชนซึ่งควบคุมการดำเนินงานโดยสหกรณ์ที่ลงทะเบียนภายใต้คณะกรรมการสหกรณ์ของประเทศมาเลเซีย ซึ่งโครงการนี้เป็นโครงการใหม่ที่รัฐบาลต้องการที่จะปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเน้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป้าหมายจำนวน 80 หมู่บ้านที่ถูกคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ ระยะเวลาโครงการตั้งแต่ปี 2013-2016 ขั้นตอนการดำเนินโครงการประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ กระบวนการคัดเลือกหมู่บ้าน การจัดทำข้อเสนอโครงการพัฒนา การดำเนินงานและการติดตามประเมินผลโครงการ ทั้งนี้เงื่อนไขของหมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการควรมีคุณสมบัติดังนี้ มีคณะกรรมการหมู่บ้านที่เข้มแข็ง มีศักยภาพในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ มีประชากรวัยหนุ่มสาวอาศัยอยู่มากกว่าร้อยละ 30 และเป็นพื้นที่มีศักยภาพพัฒนาเชิงกลยุทธ์ การจัดสรรงบประมาณโครงการ โดยกำหนดให้งบประมาณสำหรับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและด้านอื่น (โครงสร้างพื้นฐานและทุนมนุษย์) ในสัดส่วน 80 : 20 สำหรับการติดตามการดำเนินโครงการปี 2013-2014 พบว่าหมู่บ้านส่วนใหญ่ดำเนินกิจกรรมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน กล่าวได้ว่า เศรษฐกิจของชุมชนมีความเป็นอิสระจากตลาดหลัก พวกเขาสามารถสร้างความเป็นเอกลักษณ์ อย่างไรก็ตาม สิ่งท้าทายของรัฐบาลคือ การปรับแนวคิดของชุมชน ลดความช่วยเหลือจากภาครัฐผู้พึ่งพาตนเองให้มากที่สุด ซึ่งปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญคือ ความร่วมมือของคนในชุมชน และการสร้างความเข้มแข็ง

ข้อคิดเห็นจากกรณีศึกษาของประเทศมาเลเซีย โครงการพัฒนาชุมชนในลักษณะดังกล่าวของประเทศมาเลเซีย มีความคล้ายคลึงกับประเทศไทยในแง่ของการเปิดโอกาสให้ชุมชนเสนอโครงการตามความต้องการ แต่มีความแตกต่างในด้านเงื่อนไขการคัดเลือกชุมชนเป้าหมาย และรูปแบบการดำเนินกิจกรรมของโครงการ กล่าวคือประเทศมาเลเซียให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการของชุมชนโดยผ่านการขับเคลื่อนของระบบสหกรณ์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า

เป็นการสร้างขีดความสามารถในการดำเนินธุรกิจให้กับชุมชน โดยเริ่มต้นจากธุรกิจสหกรณ์ การสมัครเป็นสมาชิกสหกรณ์ จะก่อให้เกิดความยั่งยืนของธุรกิจในระยะยาว ดังนั้น การพัฒนาธุรกิจชุมชนในประเทศไทย ควรนำรูปแบบความสำเร็จของการพัฒนาธุรกิจชุมชนของประเทมาเลเซียเป็นต้นแบบในการพัฒนาชุมชนในประเทศไทย

2.4 เนื้อหา/องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานแต่ละแห่ง (ถ้ามี) พร้อมแนบภาพประกอบ

การเข้าร่วมงาน Village Development Forum ณ ทำเนียบประธานาธิบดี และการร่วมฟังการสัมมนา เรื่อง การวาดฝันให้หมู่บ้านเต็มไปด้วยความพอเพียงและเจริญรุ่งเรือง

2.5 เนื้อหา/องค์ความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม (Group Discussion)

กิจกรรมกลุ่ม ได้ฝึกปฏิบัติการกำหนดแผนปฏิบัติการพัฒนาชนบท โดยจัดทำกรณีศึกษา การรวมกลุ่มของผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ในพื้นที่อำเภอพัว จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย ซึ่งการกำหนดแผนปฏิบัติการการพัฒนาชนบท ประกอบด้วย

- 1) การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของปลูกข้าวหอมมะลิในพื้นที่อำเภอพัว จังหวัดเชียงใหม่
- 2) การระบุปัญหาและหาทางเลือกต่างๆ ในการแก้ไขปัญหา
- 3) การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนา
- 4) การกำหนดวิธีการและกลยุทธ์การพัฒนา
- 5) การกำหนดแผนการลงทุน
- 6) การจัดทำแผนปฏิบัติการและระยะเวลาในการปฏิบัติการ
- 7) การระบุตัวชี้วัด การกำหนดค่าเป้าหมาย วิธีการวัดและแหล่งข้อมูล

ส่วนที่ 3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ

3.1 ประโยชน์ต่อตนเอง คือ การได้รับความรู้เกี่ยวกับแนวคิดและหลักการพัฒนาชุมชนชนบท ปัจจัยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงและผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนา รวมทั้ง ได้แลกเปลี่ยนแนวคิดและประสบการณ์ในการพัฒนาชุมชนชนบทที่ประสบความสำเร็จของแต่ละประเทศ ทำให้ได้ความรู้และประเด็นข้อคิดใหม่ๆ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเกษตรของประเทศไทย

3.2 ประโยชน์ต่อหน่วยงานต้นสังกัด คือ มีบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดและหลักการในการพัฒนาชุมชนชนบท และสามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการให้แก่ผู้ร่วมงาน

3.3 ประโยชน์ต่อสายงานหรือวงการในหัวข้อนั้นๆ คือ การนำเสนอรายงานผลการเข้าร่วมโครงการต่อผู้บังคับบัญชาทุกระดับ และมีการสั่งการให้แจ้งเวียนให้บุคลากรในหน่วยงานได้รับทราบข้อมูลด้านรูปแบบการพัฒนาชุมชนชนบทของประเทศในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

3.4 กิจกรรมการขยายผลที่ได้ดำเนินการภายในระยะเวลา 60 วันนับจากวันสุดท้ายของโครงการ

ดำเนินการบรรยายสรุปและแสดงภาพประกอบการบรรยาย เกี่ยวกับแนวคิดและหลักการในการพัฒนาชุมชนชนบท รูปแบบการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จของต่างประเทศ ให้แก่บุคลากรในส่วนวิจัยและประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1

(กิจกรรม เช่น การฝึกอบรมภายในหน่วยงาน การบรรยายให้กับทีมงาน บทความที่ลงจดหมายข่าวในหน่วยงาน เป็นต้น โดยสรุปรายละเอียดกิจกรรม พร้อมภาพประกอบ และใบลงชื่อผู้ร่วมกิจกรรม)

3.5 กิจกรรมการขยายผลที่จะดำเนินการภายใน 6 เดือนหลังเข้าร่วมโครงการ ได้แก่ การนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ นำไปใช้ประกอบการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ในการติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชนเกษตรของภาครัฐ

(กิจกรรมขยายผล เช่น แผนงานกิจกรรมที่จะดำเนินการ เป็นต้น โดยส่งเอกสารสรุปรายละเอียดกิจกรรม พร้อมภาพประกอบ เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมให้ส่วนวิเทศสัมพันธ์)

ส่วนที่ 4 เอกสารแนบ

- 4.1 กำหนดการฉบับล่าสุด (Program)
- 4.2 เอกสารประกอบการประชุม/สัมมนา (Training Materials)
- 4.3 ประวัติโดยสังเขปของวิทยากรบรรยาย (CV)
- 4.4 รายงานก่อนการเดินทาง (Country Paper-Thailand)
- 4.5 เอกสารนำเสนอผลงานหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม (Group Presentation)

หมายเหตุ

1. ตัวอักษรและขนาดของตัวอักษรที่ใช้ คือ Cordia New 14 pt.
2. รายงานการเข้าร่วมโครงการเอพีโอ ต้องจัดทำเป็นรายบุคคล และมีกำหนดจัดส่งภายในระยะเวลา 60 วันนับจากวันสุดท้ายของโครงการ
3. การจัดส่งรายงาน สามารถดำเนินการด้วยวิธีต่อไปนี้
 - ก. ในกรณีเอกสารแนบเป็นซอฟต์แวร์ ให้บันทึกไฟล์รายงานและเอกสารแนบทั้งหมดลงแผ่นซีดีและจัดส่งมาทางไปรษณีย์ หรือ
 - ข. ในกรณีเอกสารแนบเป็นกระดาษ ให้ส่งไฟล์รายงานทางอีเมล (liaison@ftpi.or.th) และส่งสำเนาเอกสารแนบทั้งหมดมาทางไปรษณีย์ที่อยู่ ... ส่วนวิเทศสัมพันธ์ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ
อาคารयाकुลท์ ชั้น 12 เลขที่ 1025 ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
4. การเผยแพร่ สามารถติดตามการเผยแพร่รายงานการเข้าร่วมโครงการเอพีโอหรือรายงานที่จัดทำโดยผู้เข้าร่วมโครงการเอพีโอในโครงการอื่นๆ ได้ที่ <http://www.ftpi.or.th/services/apo/apo-article>
5. หากท่านไม่ดำเนินการจัดทำเอกสารหลังการสัมมนาตามเงื่อนไขข้างต้น ส่วนวิเทศสัมพันธ์จะจัดส่งหนังสือแจ้งการขึ้นทะเบียน Black list ไปยังหน่วยงานต้นสังกัด โดย (1) ในกรณีที่มิได้จัดส่งรายงาน จะขึ้นทะเบียนรายชื่อของท่านเป็นการถาวรและหน่วยงานต้นสังกัดเป็นระยะเวลา 2 ปี หรือ (2) ในกรณีจัดส่งเกินกำหนดระยะเวลา 60 วัน จะขึ้นทะเบียนรายชื่อของท่านเป็นระยะเวลา 2 ปี นับจากวันที่ส่งรายงาน ทั้งนี้ เพื่อให้ประกอบในการพิจารณาเสนอชื่อเป็นผู้สมัครเข้าร่วมโครงการเอพีโอในครั้งต่อไป